

Könyvtárak jövőképe a világban, szerepük a WSIS-folyamatban*

Nagy öröm és megtiszteltetés számomra, hogy köszönhetem Önöket a *Magyar Könyvtárosok Egyesülete* megalakulásának 70. évfordulója alkalmából. Hálás vagyok az ünnepi konferenciára szóló meghívásért, és azért, hogy elsőnek kaphatok szót az előadók sorában.

Az IFLA, a *Könyvtáros-egyesületek és Könyvtári Intézmények Nemzetközi Szövetsége* mindössze csak néhány évvel *idősebb*, mint a magyar egyesület, egyszóval azonos korcsoportba tartozunk.

Köszöntést hozok az IFLA főtitkárától, *Peter Lortól*, valamint az IFLA-központban dolgozó többi kollégától. Főtitkár úr egyébként éppen Koppenhágában ünnepel együtt a dán könyvtáros-egyesülettel, megalakulásuk 100. évfordulóján.

Az IFLA-val kapcsolatos közös gondolkodásunk – nevezetesen, hogy kik vagyunk, mit teszünk és miért – a hárompilléres modellre épülhet, arra a koncepcióra, amelyet egy évvel ezelőtt *Kay Raseroka* akkori elnök és *Alex Byrne* már megválasztott elnök dolgoztak ki, és amelyet elnökségünk is elfogadott. Mi ez a három pillér? A *tagság*, a *szakma* és a *társadalom*.

Az IFLA, hasonlóan az Önök egyesületéhez, tagságában megtestesülő szervezet. A másik pillérre tekintve elmondhatjuk, hogy az IFLA olyan, mint egy szakmai klub. A szövetség szakmai tevékenysége jól megalapozott. Magam abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy ennek a területnek a koordinátora lehetek.

Meghívásom úgy szól, hogy előadásomban térjek ki az IFLA-nak a társadalommal kapcsolatos munkájára, különös tekintettel az *Információs Társadalom Világtalálkozójára*, a *WSIS-re (World Summit on Information Society)*.¹

A tagság egyre határozottabban várja el az IFLA-tól, hogy a szövetség az aktuális tagsági ügyeken

és a szakmai kérdéseken túl is legyen aktív. Azt kívánja, hogy szólítsuk meg a társadalmat, a külvilágot, elvárja az IFLA-tól, hogy a szakmánkban, a könyvtári és az információs szektorban a szövetség érdekképviselői szerepet töltsön be, tegyen többet céljainkért és eszményeinkért. Ezért a szövetség tevékenységének középpontjába az érdekképviselőt kell helyeznünk.

Ezek az elvárások közvetlen összefüggésben vannak az IFLA pozíciójával. A szövetség ugyanis a könyvtári és információs szolgáltatások, és azok felhasználóinak vezető nemzetközi képviselőjeként határozza meg magát. Az IFLA a könyvtári és információs szakma „globális hangja”. Ennek megfelelni nem egyszerű feladat, hiszen a világ hatalmas méreteihez képest a szövetségnek korlátozott forrásai vannak, és a teherbírása is korlátozott.

A következőkben a WSIS-ről mint az elmúlt néhány év legkiemelkedőbb eseményéről szólok. A hallgatóság valószínűleg tudja, hogy a WSIS második szakasza 2005 novemberében Tuniszban tetőzött, míg az első szakasz 2003 decemberében, a Genfi Csúcsértekezlettel érte el a csúcspontját. Nem akarom Önöket túl sok számadattal terhelni, de jellemzésül elsorolom, hogy a WSIS keretében hány rendezvényen vett részt az IFLA:

- 2002-ben négy orientáló konferencián;
- 2002–2003-ban négy előkészítő és ülészakközi találkozón;
- 2003-ban a decemberi csúcsértekezleten;
- 2004–2005-ben három előkészítő bizottsági ülésen, és az alexandriai előkonferencián;
- 2005. november 18-án a Tuniszi Csúcsértekezleten.

*A *Könyvtárak és a könyvtárosok jövője* c. ünnepi MKE-konferencián (Budapest, 2005. november 25.) elhangzott előadások alapján.

Emellett néhány regionális és tematikus találkozón is képviseltette magát.

A szövetség jelentős erőfeszítéseket tett már a WSIS első szakaszát megelőző évben, 2003-ban annak érdekében, hogy hatást gyakorolhasson a világkonferencia hivatalos dokumentumainak szövegére. A civil társadalomnak a megbeszéléseken részt vevő más szereplőivel végzett közös munka eredményeként, főként a csúcstalálkozó kormányzati küldöttségeinél lobbizva sikerült szándékainkat érvényesíteni a 2003 decemberében Genfben elfogadott *Elvi nyilatkozatban* és *Cselekvési tervben*.²

Az IFLA folyamatosan tájékoztatta tagságát a csúcstalálkozó eseményeiről. A szövetség nemzeti egyesületi tagjait bátorította arra, hogy lépjenek kapcsolatba a WSIS-re delegált kormányzati tárgyalóküldöttségük képviselőivel. Az IFLA ezekhez a találkozókhöz rövid segédletet³ is kidolgozott a tagszervezeteknek.

Az IFLA – svájci aktivistái hathatós segédkezésével – nemzeti tagszervezetei és a kormányok Genfben kiküldött tárgyalóküldöttségei számára konferenciát szervezett. Az ENSZ genfi központjában 2003. november 2–3-án tartott *Könyvtárak az információs társadalom szívében*⁴ c. rendezvényen⁵ a meghívottak jelentős számban vettek részt. A konferencia céljai a következők voltak:

- lehetőséget nyújtani a világ minden tájáról érkezett könyvtárosoknak arra, hogy találkozhassanak kormányaik tárgyalóküldöttségével;
- hangsúlyozni a könyvtárak hatóerejét a fejlődő információs társadalmakban;
- tájékoztatni a kormányzati tárgyalóküldöttségeket arról, hogy a könyvtárak és a könyvtárosok képesek megvalósítani a világméretű információs társadalom eszményeit.

Az ENSZ épületében tartott konferencia óriási lehetőség volt a hatékony érdekképviselőre, és kétségkívül hozzásegítette a szakmát a politikusokkal való jobb kapcsolatok kiépítésére. Ám azóta két év telt el. Az IFLA-nak időközben át kellett csoportosítania erejét a világkonferencia második szakaszára, a 2005 novemberében Tuniszban tartandó csúcstalálkozóra. Az első szakasz tapasztalatait megosztottuk a kollégákkal, és megpróbáltuk kiaknázni ennek összes előnyét a második szakaszban. A múlt évben csodálatos helyszín kínálkozott a *Tuniszi Csúcstalálkozót* megelőző konferencia megtartására, az egyiptomi *Bibliotheca Alexandrina*. Az IFLA az előkonferenciát annak szentelte, hogy könyvtári sikertörténetekkel ismer-

tesse meg a világot. Ennek érdekében svájci aktivistái olyan adatbázist⁶ hoztak létre, amelybe könyvtári sikertörténetek adatait táplálták be. A felkészüléshez a szövetségnek módjában állt egy speciális WSIS-koordinátor bevonására; a finn *Tuula Haavisto* állt az alexandriai program megszervezésének élére.

Az alexandriai konferenciát *Könyvtárak – lendületben az információs társadalom*⁷ címmel 2005. november 10–11. között rendezte meg a szövetség. *Mubarak* elnök felesége nyitotta meg a rendezvényt, amelyen a világ számos pontjáról összesereglett kollégák több szekcióban számolhattak be sikereikről. A *jó gyakorlatot* tükröző esetek megvalósulási terepei között említhető az egészségügy, az oktatás és képzés, a médiakezelés, a kulturális örökség megőrzése, a katasztrófaelhárítás. Ezek közül a sikertörténetek közül az IFLA néhányat nyomtatásban is megjelentetett az alexandriai és a tuniszi konferenciára.

A konferencia kiemelkedő eseménye az *Alexandriai Kiáltvány*⁸ c. dokumentum elfogadása volt. Ez volt az alapja annak az üzenetnek, amelyet az IFLA az alexandriai konferenciát egy hét múlva követő Tuniszi Csúcsértekezlet számára fogalmazott meg.

Az *Információs Társadalom Világkonferencia Tuniszi Csúcstalálkozója* kitűnően szervezett és grandiózus esemény volt, amelyet az *ICT4D szakkiallítás* csatlakozó rendezvényként kísért. A konferenciát rendőri és katonai erővel védelmezték.

A kormányok tárgyalóküldöttségei – összehasonlítva a civil társadalmat képviselőkkel – hatalmat képviselnek: az ilyen nagy találkozók az ő, nem pedig a nem kormányzati szervezetek terepei. Ennek ellenére az elmúlt években számos könyvtáros sikerrel küzdötte be magát saját nemzeti tárgyalóküldöttségébe. Az eredmény a könyvtárak és az információs intézmények számára kedvező módon tükröződik a *Tuniszi napirend az információs társadalom számára*⁹ c. záródokumentumban, amely valójában a genfi *Cselekvési terv* kibővítése.

A Tuniszi Csúcsértekezlet záródélutánján az IFLA elnöke, Alex Byrne hozzászólási jogot kapott, ami az alexandriai előkonferencia hatásának tudható be. Röviden idézek hozzászólásából: „Az IFLA a könyvtárak és információs szolgáltatások globális érdekképviselői szervezete, amely világszerte több mint ötszáz ezer könyvtári szolgáltatóhely és két és fél milliárd nyilvántartott könyvtárhasználó

szószólója. Mi attól kezdve törődünk a kicsinyekkel, ahogy kinyitják az első könyvüket, vagy rákattintanak az első weboldalukra. Foglalkozunk a diákokkal, a karrierjüket építő szakemberekkel, a hatékonyabb termelést célul kitűző farmerekkel, az új dokumentumokkal, vagy járványok ellenszerét kutató, elektronikus folyóiratokat kedvelő tudósokkal – és mindenkivel, akinek az életére hatást gyakorol a megfelelő és megbízható, bármilyen formában megjelenő információ.”

Ezután Byrne rátért az *Alexandriai Kiáltványra*: „A kiáltvány elismeri, hogy a könyvtárak és az információs szolgáltatások alapvetők az információs társadalom teljességének kialakításához. Pártatlan és elfogulatlan működésük elősegíti az egyetemes emberi jogok és a szellemi szabadság megőrzését. A könyvtárak és az információs szolgáltatások kiemelkedő értéke az, hogy – kiegészítve a tömegtájékoztatást – választ adnak az egyén szükségleteire és egyedi kérdéseire. A könyvtárak kiépítették a digitális és más információs források hatékony felhasználásához szükséges környezetet, segítséget és képzést is nyújtanak a felhasználóknak. A könyvtárak kritikusan szemlélik a fejlesztési tervet, és segítenek a *Millenniumi Fejlesztési Célok* megvalósításában, ideértve a szegénység csökkentését.”

Hozzászólása végén megállapította: „... az IFLA ösztönzi a kormányokat, a regionális irányító szerveket és az önkormányzatokat, továbbá a nemzetközi szervezeteket arra, hogy

- úgy ruházzanak be a könyvtárakba, mint az információs társadalom stratégiájának és végrehajtási terveinek létfontosságú alapelemeibe;
- ismerjék el az információs írástudás jelentőségét;
- hangsúlyozottan támogassák azokat a stratégiákat, amelyek az olvasni tudó és képzett népesség (ki)fejlesztéséhez szükségesek, egy olyan népességéhez, amelyik képes kiaknázni a világméretű információs társadalom előnyeit.”

Mik a teendőink a WSIS után? Számba vesszük ágazatunknak azokat a jelentős rendezvényeit, amelyek a WSIS céljait kiteljesítik. Ilyen ez a mai konferencia is, de – minden elismerés mellett – mégis a nagyobb hatókörűekre gondoljunk, amilyen például a SCECSAL,¹⁰ a Kelet-, Közép- és Dél-afrikai Könyvtárosok Konferenciája, a CONSAL,¹¹ a Délkelet-ázsiai Könyvtárosok Konferenciája, vagy a Crimea,¹² az új technológiákkal és az együttműködés új formáival foglalkozó világkonferencia-sorozat. Kollégáinkat világszerte emlékez-

tetjük arra, hogy saját kormányaiknak is csatlakozniuk kell mind a *Tuniszi Vállalásokhoz*,¹³ mind a *Tuniszi Napirendhez*.

Sjoerd Koopman

(IFLA-titkárság, a szakmai tevékenységek koordinátora)

A programban ikerelőadást hirdettünk meg *Sjoerd Koopmannal*. Míg ő a szakmai érdekérvényesítés különleges esetének, az IFLA-nak az ENSZ Információs Társadalom Világtalálkozójához való viszonyát ismertette, én a szakmai trendeket igyekszem felvázolni, különös tekintettel az IFLA speciális programjaira. Ennyit tehát „az ikerség” szerkezetéről.

Mindenekelőtt érdemes *képhe helyeződnünk* néhány szikár ténnyel és adattal. Az IFLA-nak a 2003. évről közzétett statisztikai összesítése alapján elmondható, hogy világszerte *több mint félmillió a nyilvánosságot szolgáló könyvtárak száma*, és ebből több mint négyszázezer Európában működik. A földrészek között nagy az eltérés, Európa után Észak-Amerika áll a második helyen, száztízezer könyvtárral.

A *regisztrált könyvtárhasználók* száma világméretben kb. 2,5 milliárd. Európa a második helyen áll Ázsia mögött. A *hagyományos könyvtári dokumentumok* száma a világon összesen 35 milliárd, ebből az európai könyvtáraké 16 milliárd egység. Ezzel Európa az első helyen áll, míg a második helyet betöltő Észak-Amerika könyvtárai 12 milliárd dokumentumot birtokolnak.

Az *internetkapcsolatok számát* és a *CD-ROM adatbázisok* mint ún. új médiák használati arányát két könyvtártípusra, a közkönyvtárakra és a felsőoktatási könyvtárakra koncentrálni jellemzem. Az európai közkönyvtárak internetes kapcsolatainak száma ötször annyi, mint az USA-ban, a CD-ROM címek száma közel azonos a két vizsgált intézménytípusban.¹⁴ Az európai felsőoktatási könyvtárakban kétszer annyi az internetes kapcsolatok száma, mint az USA-ban, míg az USA egyetemén hatszor annyi a hozzáférés lehetősége a CD-ROM címekhez, mint Európában.

És most nézzük meg, hogy *mi könyvtárosok, hányan vagyunk, mit és milyen erőt képviselünk? A könyvtárosok száma a világon közel egymillió*, ebből Európában (nemcsak az unióban) mintegy háromszázötvenezer dolgozunk. Ezzel az értékkel földrészünk a második helyen áll, az első Észak-Amerika, a harmadik Ázsia.

Témánk szempontjából a könyvtárak *társadalmi beágyazottsága* is fontos. Az EUROSTAT 2002-ben felmérést készített az európai kulturális aktivitásáról. Arra kellett válaszolni, hogy a megkérdezettek az elmúlt 12 hónapban hányszor vettek részt kulturális eseményen, vagy látogattak kulturális intézményt. A választ súlyozva kellett megadni, 1–5-ig terjedő skálán. Az 5-ös érték több mint 12 alkalmat (kb. havi egyszeri alkalmat) jelentett, az 1-es érték az „egyszer sem” választ jelölte, a középérték 4-6 alkalmat. A tíz felsorolt lehetőség közül a könyvtár felkeresése a második helyen áll, igaz, hogy 1,67-es értékkel. A könyvtárat a mozi előzi meg, de az is csak 2,03-as értéket kapott. A koncertek és a színház a 6–7. helyen állnak.

További jellemző és tudatosítandó szempont a könyvtárak hatása a *gazdasági életre*. Az *Európai Parlament* részére 1998-ban készült, ún. *Ryynänen-jelentés* megállapította, hogy a könyvtári szolgáltatások értéke az unió GDP-jének 0,4%-át teszi ki. A jelentés kimondja, hogy az információs társadalomban a könyvtárak gazdasági szerepe folyamatosan nő. Ebből a szempontból nem különbözik semelyik más, az információs szektorhoz tartozó ágazattól. Ugyanakkor a könyvtárak – a szektor más szereplőihöz képest – magas megtérülési rátát képesek felmutatni. Statisztikák jelzik, hogy míg pl. az EU-tagországokban a közkiadásoknak kevesebb mint 1%-át fordítják a közkönyvtárak fenntartására, addig a lakosság kétharmada aktívan használja a könyvtári és információs szolgáltatásokat.

A szakmai társadalmat világszerte foglalkoztató gondolatokat összefoglalva, áttekintésemben a közös, intézménytípustól független szakmai fejlődési irányvonalakkal foglalkozom.

Jelenleg melyek a főbb trendek, avagy miből áll a szakmai „problémakatalógus”? Ezek:

- a szerzői jogok, a szellemi tulajdon-védelem és az információs szabadságjogok;
- a tudásszervezés;
- a gyarapítás és gyűjteményfejlesztés;
- a dokumentummegőrzés és konzerválás;
- a bibliográfiai számbavétel és katalogizálás;
- az információs technológia;
- a statisztika;
- a marketing;
- a minőségmenedzsment;
- a humán erőforrás-gazdálkodás.

A *szerzői jogok, a szellemi tulajdon-védelem* tárgyában az egyik *legforróbb* téma az elektronikus

dokumentumok speciális szerzői jogi problémáinak megoldása. Ugyancsak a szakma érdeklődésének a homlokterében állnak az olvasási korlátozottsággal küzdők problémái, akik esetében egyik megoldási mód a szerzői jog hozzáférési korlátainak lebontása lehet. Itt említendő az ún. *A2K – Access to Knowledge* elnevezésű új, globális kezdeményezés a 21. századi szerzői jogi szabályozás megteremtésére, amely a szellemi tulajdon jog tiszteltetését tartását összhangba hozza a könyvtárak és a könyvtárosok hivatásával. Az IFLA alprogramszinten foglalkozik a szerzői jogokkal, 1997-ben bizottságot hozott létre *Committee on Copyright and other Legal Matters (CLM)*¹⁵ néven.

Az *információs szabadságjogok* kérdése az egyik legélénkebb érdeklődést kiváltó terület, amely az IFLA egyik alprogramjává nőtte ki magát, *FAIFE (Free Access to Information and Freedom of Expression)*¹⁶ néven. Az információs szabadságjogokat úgy értelmezhetjük, mint az információhoz való hozzáférés és a kifejezés szabadságát, fizikai és szellemi értelemben is. Látnunk kell, hogy az információs szabadságjogok érvényesülése kontinensenként, régióként vagy országonként igen csak más szempontokat helyez előtérbe. Mert amíg Dél-Amerikában a könyvtáraknak a diktatúrák alatti és utáni szerepét vizsgálják, addig Észak-Amerikában és Nyugat-Európában a terrorizmus elleni harc jegyében születő, emberi jogokat korlátozó új jogszabályok szelleme ütközik a könyvtárak felelősségével. Ugyanakkor Európában nemzeti programokat indítanak a fogyatékkal élők érdekében, a társadalmi szolidaritás jegyében. Fontos tudnunk, hogy az *információs szabadságjogok gyakorolhatóságának érdekében* az IFLA közzétette a vakok könyvtárainak fejlesztési irányelveit (2005), valamint tanulmányköteteket adott ki a diszlexiás olvasóknak kifejlesztett könyvtári szolgáltatásokról (2001), és a halláskárosultak könyvtári ellátásáról (2000).

Az információs szabadságjogoknál maradva, főként a fejlődő országok – így Afrika mint teljes kontinens – számára hasznosak azok a programok, amelyek révén:

- a könyvtár- és információs technológia is hadrendbe állítható az AIDS leküzdése, megelőzése érdekében;
- a bennszülött kultúrák (akárcsak az ún. szóbeli kultúrák) fennmaradását a legfejlettebb IT használatával igyekeznek elérni;
- a nők könyvtárhasználatra sarkallásával a gazdasági fejlődésre gyakorolnak kedvező hatást.

Az említett főbb trendek következő ága a *tudásszervezés*. A *knowledge management* iránti érdeklődés egyik fokmérője, hogy 2005-ben új IFLA-szekció alakult a kérdés tanulmányozására és kezelésére. 2004-ben IFLA-tanulmánykötet is megjelent a tárgyban. A tudásszervezés egyik legfontosabb terepeként a felsőoktatási könyvtárakat lehet megjelölni. Résztémaként növekszik az érdeklődés az e-mail kommunikáció hatékony szervezése iránt, ami nem csak könyvtárspecifikus megoldásokat hozhat.

A *gyarapításban és a gyűjteményfejlesztésben* megnőtt a regionális együttműködések jelentősége Dél- és Közép-Amerikában. További érdekes fejlődési vonulat, hogy világszerte nemzeti licencekkel, szakmai konzorciumokkal igyekeznek úrrá lenni az időszaki kiadványok elektronikus változatainak előfizetése terén tapasztalható kereskedelmi zsarnokság túlkapásain. A globálissá váló és erősödő migráció következtében kialakuló multikulturális társadalmi közeg egyenletes ellátása érdekében a gyűjteményfejlesztésnél sok európai országban megjelent a többnyelvűsége törekvés, de itt a „több nyelv” a törököt és az arabot jelzi.

A *bibliográfiai számbavételről* szólva meg kell említenünk, hogy program indult a nemzeti könyvtárak közötti együttműködésre a szabványosításban (IFLA-CDNL *Alliance for Bibliographical Standards – ICA BS*).¹⁷ A szabványosítás másik aktuális területe a hosszú távra megőrzendő webes forrásokhoz szükséges metaadatszabványok kidolgozása. Újdonság a *katalogizálásban*, és részben az elektronikus dokumentumok „berobbanásának” hatásaihoz sorolható a célkitűzés egy *Nemzetközi Katalogizálási Kódex* létrehozására. A téma fejlődését a 2003-tól kezdődően megrendezett nemzetközi konferenciák sora jelzi.

A *dokumentumok megőrzése és konzerválása – Preservation and Conservation Core (PAC)*¹⁸ néven – az IFLA egyik alapprogramja, amely globális felelősséget feltételez, és lokális feladat-végrehajtást szorgalmaz, ennek jegyében készülnek szerte a világban:

- a *nemzeti könyvtárak katasztrófatervei* (ezekben szlogen lehetne: „felkészülni a legrosszabbra, és megtervezni a legjobbat: a kulturális örökség védelmét katasztrófák ellen”);
- tervek az *audiovizuális és multimédia dokumentumkincs* megőrzésére.

Ugyanakkor a kérdés gyakorlati megközelítését szolgálják az IFLA könyvtári épületekre vonatkozó

irányelvei, amelyek aláhúzzák a *megfelelően épített és fenntartott könyvtárépület* jelentőségét (ilyen egyszerű lenne az egész?). A PAC-hoz kapcsolódik az *International Committee of the Blue Shield*,¹⁹ a kulturális örökség „Vöröskeresztjének” tevékenysége. A *Hágai Egyezmény* 2. jegyzőkönyvének 1999-es elfogadása után aktivizálódó bizottságot az IFLA három másik nemzetközi szervezettel, az ICA-val (*International Council of Archives*), az ICOM-mal (*International Council of Museums*) és az ICOMOS-szal ([International Council on Monuments and Sites](#)) együtt alapította.

Következzék a minden könyvtári folyamatot átszövő *információs technológia*! A magas színvonalú könyvtári szolgáltatások a társadalom számára a közjavak kategóriájába tartoznak. A könyvtárosok előtt az a kihívás áll, hogy segítsék a társadalmat az IT összes előnyének kiaknázásában. Az írott kultúrához való hozzáférést világszerte támogatni kell, ezt szolgálja az összes IFLA-szervezet napirendjére tűzendő *Könyvtárak az élethosszig tartó művelődésért* program. Melyek az újdonságok az IT könyvtári alkalmazásában? Elsőként említem az *IFLA 2005-ben közzétett irányelveit az integrált digitális könyvtári rendszerek tervezéséről és építéséről*. Technológiai újdonságra, az ún. nyílt kódú szoftverek „áttörésére” lehet számítani, jövendőlik Németországtól Japánon át az USA-ig. A *digitalizálás a megőrzés tárgykörében* is hangsúlyt kap a kéziratok internetre szervezésével, amellyel a könyvtárak a kulturális örökség hozzáférhetőbbé tételét szolgálják.

Év végén általában különös ízt kap a *könyvtári statisztika* emlegetése, pedig itt csak egy új szempontjára hívom fel a figyelmet: az információhoz való hozzáférés költségeinek vizsgálatára az elektronikus dokumentumoknál. Ezek költség-használat szempontú elemzések lehetnek a könyvtárhasználat optimalizálása érdekében.

Ha a *minőségmenedzsment könyvtári alkalmazásáról* gondolkodunk, akkor abban az üzleti élet fortélyainak, szellemiségének lenyomatát is észre kell vennünk. Érdemes tudni róla, hogy nemzeti *benchmark* projektek és *Minőségi Kézikönyv* projektek születnek, valamint terjed a minőségi indikátorok elemzésének gyakorlata. A könyvtári honlapok elterjedése indokolja, hogy új szolgáltatásminősítési ág alakulhasson ki (vajha egyszer olyan híres lesz, mint az éttermeknél a *Michelen* ...).

A *marketing* nem várt új elemeket alkalmaz a könyvtári világban, ilyenek például:

- a könyvtárak népszerűsítése a politikai döntéshozók között (gondoljunk csak Sjoerd Koopman előadására, a kormányküldöttségekkel kiépített kapcsolatok jelentőségére), aztán a politikusok megnyerése a lobbista szerepre;
- a politikusok által támogatott sikeres könyvtárfejlesztési akciók, a sikertörténetek adatbázisba szervezése;²⁰
- *@a Te könyvtárad kampány*.²¹ a mozgalom eredetileg IFLA–ALA összefogással indult 2001-ben, azóta 27 ország csatlakozott hozzá. A kampány fő üzenetei: a könyvtár a lehetőségek terepe, a könyvtárak dinamikus és fejlődőképes terek, a könyvtárak összekötik a világot.

Végül ki ne hagyjuk az „embert”, a „könyvtárost” magát, amikor a *humánerőforrás-fejlesztésről* szólnunk. Kiemelt fejlesztési irány a folyamatos szakmai fejlődés elvárása és támogatása, a munkahelyi képzés megvalósítása. A téma jelentőségét mutatja, hogy *Continuing Professional Development and Workplace Learning Section*²² néven az IFLA keretében önálló szekció működik. Említést érdemel az etikai kódexek készítésének nemes divatja is.

A szakmai trendek felvázolását lezárva említést kell tennem arról is – utalva Sjoerd Koopman előadására –, hogy az IFLA elnöksége új szervezeti modellt fogadott el. Ez a hárompilléres modell világosan rámutat a fejlődés kívánatos irányára: a legteljesebb nyitásra a társadalom irányába.

Haraszi Pálné

(a Magyar Könyvtárosok Egyesületének alelnöke)

Jegyzetek és irodalom

- ¹ L. Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 14. köt. 4. sz. 2005. p. 54–58.
- ² www.itu.int/wsis/documents/doc_multi.asp?lang=en&id=1161|0
- ³ www.ifla.org/III/wsis/wsis_toolkit.htm
- ⁴ A konferencia angol címében alkalmazták az @ jel eredeti értelmét: „Libraries@the Hearth of the Information Society”.
- ⁵ www.ifla.org/III/wsis/full-pic1103.htm
- ⁶ www.bibalex.org/wsisalex
- ⁷ Az előkonferencia eredeti címe: „Libraries – the Information Society in Action”.
- ⁸ www.ifla.org/III/wsis/AlexandriaManifesto.html
- ⁹ Tunis Agenda for the Information Society (www.itu.int/wsis/documents/doc_multi.asp?lang=en&id=2267|0)
- ¹⁰ Standing Conference of Eastern, Central and Southern African Library and Information Professionals (www.scecsal.org)
- ¹¹ Congress of Southeast Asian Librarians (www.consal.org.sg/about/history.asp)
- ¹² Libraries and Associations in the Transient World: New Technologies and New Forms of Cooperation (www.gpntb.ru/win/inter-events)
- ¹³ Tunis Commitments (www.itu.int/wsis/documents/doc_multi.asp?lang=en&id=2266|0)
- ¹⁴ Itt rá kell mutatnom a statisztikai összeállítás egyik „sajátosságára”: az új médiák taglalásánál az adatközlők Észak-Amerikát az USA-ra és Mexikóra osztották fel, de meg sem említik Kanadát.
- ¹⁵ www.ifla.org/III/clm/copyr.htm
- ¹⁶ www.ifla.org/faife/index.htm
- ¹⁷ www.ifla.org/VI/7/icabs.htm
- ¹⁸ www.ifla.org/VI/4/pac.htm
- ¹⁹ www.ifla.org/blueshield.htm
- ²⁰ www.bibalex.org/wsisalex/
- ²¹ www.ifla.org/@yourlibrary/
- ²² www.ifla.org/VII/s43/